

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Ekonomska gimnazija
EKONOMSKA ZGODOVINA

Izbirni predmet (35 ur)

Učni načrt

Ljubljana 2020

Gimnazija; ekonomska gimnazija

EKONOMSKA ZGODOVINA

Izbirni predmet (35 ur)

Učni načrt

Avtorji besedila:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo

dr. **Aleš Gabrič**, Inštitut za novejšo zgodovino

dr. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

mag. **Jelka Razpotnik**, Gimnazija Šentvid

dr. **Andreja Valič Zver**, Gimnazija Kranj

mag. **Boris Radosavljevič**, III. gimnazija Maribor

Mojca Glaser Tehovnik, Gimnazija Vič

Sonja Bizjak, Gimnazija, elektro in pomorska šola Piran

Srečko Zgaga, Gimnazija Poljane

Milena Globočnik, Gimnazija Kranj

Janez Globočnik, Zavod RS za šolstvo

Pri pripravi prilagoditve je sodelovala **Violeta Gerden**, Ekonomska šola Novo mesto.

Recenzentki:

dr. **Irena Selišnik**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Maja Vičič Krabonja, Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Redakcijski popravki: dr. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

Učni načrt je posodobitev učnega načrta Ekonomska zgodovina, ki ga je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje sprejel leta 1998.

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Simona Kustec**

Za zavod: dr. **Vinko Logaj**

Prva spletna izdaja

Ljubljana, 2020

Sprejeto na 205. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 19. 2. 2020.

Objava na spletni strani:

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2020/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID=16909571](https://nuk.ub.uni-lj.si/COBISS.SI-ID=16909571)

ISBN 978-961-03-0480-7 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	1
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE.....	2
3 CILJI IN VSEBINE.....	3
3.1 Obvezni temi.....	3
3.1.1 Gospodarska središča in gospodarsko povezovanje sveta v različnih zgodovinskih obdobjih.....	3
3.1.2 Razvoj denarništva in bančništva.....	4
3.2 Izbirni temi.....	5
3.2.1 Od nabiralništva in lova do sodobne kmetijske dejavnosti.....	5
3.2.2 Od prvih orodnih strojev do industrijske revolucije.....	6
4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI.....	8
4.1 Obvezni temi.....	8
4.1.1 Gospodarska središča in gospodarsko povezovanje sveta v različnih zgodovinskih obdobjih.....	8
4.1.2 Razvoj denarništva in bančništva.....	8
4.2 Izbirni temi.....	8
4.2.1 Od nabiralništva in lova do sodobne kmetijske dejavnosti.....	8
4.2.2 Od prvih orodnih strojev do industrijske revolucije.....	9
4.3 Projektno učno delo.....	9
4.4 Pričakovani dosežki, ki se nanašajo na veščine.....	9
4.5 Pričakovani dosežki na področju razvijanja odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč..	10
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE.....	11
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	12
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV.....	16
8 ZNANJA IZVAJALCEV.....	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet ekonomska zgodovina je izbirni predmet, ki ga lahko izberejo dijaki¹ v tretjem ali četrtem letniku ekonomske gimnazije, priporoča se tudi dijakom, ki bodo opravljali splošno maturo iz zgodovine. Obsega 35 ur. Namen je poglobiti znanja o zgodovinskem razvoju gospodarstva, razviti veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri, sodelovanja in komuniciranja, raziskovanja, ustvarjalnosti in inovativnosti, pa tudi spodbujati digitalno, podjetnostno in državljsko kompetenco.

Ekonomska zgodovina je znanstvena veda v okviru širše zgodovinske znanosti. Preučuje razvoj gospodarstva v različnih zgodovinskih obdobjih. Tako so v ospredju zanimanja gospodarskega zgodovinarja dogodki, pojavi in procesi, ki so bili rezultat človekovega gospodarskega delovanja. Zgodovinsko preučevanje razvoja gospodarstva se prepleta z raziskavami ekonomskih procesov, konceptov in teorij, ki jih preučuje ekonomska znanost. Izsledki ekonomsko-zgodovinskih raziskav dopolnjujejo védenje o organizaciji različnih družb v zgodovini, o političnem organiziranju in kulturnem ustvarjanju, ki so medsebojno vzajemno vplivali drug na drugega.

Predmet ekonomska zgodovina omogoča dijakom programa ekonomska gimnazija, da bodo bolje poznali in razumeli ekonomijo in podjetništvo. Tako zgodovina kot ekonomska zgodovina pomagata pri razumevanju ekonomske teorije in konceptov ter spodbujata motivacijo za učenje. Poznavanje zgodovinskih značilnosti in izkušenj glede gospodarskega razvoja (npr. gospodarske krize, značilnosti bančnega in borznega sistema, delovanje monetarnih sistemov v zgodovini idr.) omogoča poznavanje zgodovinskih ozadij in vzrokov za sodobne ekonomske procese, zlasti v obdobjih novih možnih gospodarsko-finančnih kriz, in za ustrezno ter pravočasno odzivanje nanje, za sprejemanje ustreznih odločitev in politik. Znanje ekonomske zgodovine ekonomistom daje ustrezne empirične podlage za razvoj sodobnih ekonomskih teorij in konceptov.

Učni načrt je zasnovan tematsko, vendar tako, da zajema in povezuje znanja zgodovine, ekonomije in drugih predmetov v programu ekonomska gimnazija. Dijaki s pomočjo sodobnih učnih strategij preiskujejo, primerjajo, analizirajo ter pojasnjujejo vzročno-posledično povezanost zgodovinskega razvoja z razvojem svetovnega, evropskega in slovenskega gospodarstva.

¹ V tem učnem načrtu izraz dijak velja enakovredno za dijaka in dijakinjo. Enako velja izraz učitelj enakovredno za učitelje in učiteljice.

2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE

Dijaki:

- poglobijo in vrednotijo ključne dogodke, pojave, procese in koncepte s področja gospodarske zgodovine,
- razložijo principe gospodarskega delovanja in razvoja,
- primerjajo povezanost in soodvisnost med razvojem znanosti in tehnologije ter organizacijo gospodarskih dejavnosti družb v zgodovini,
- presodijo in utemeljijo vzročno-posledične povezanosti zgodovinskega razvoja z razvojem gospodarstva ter ekonomskimi procesi, koncepti in teorijami,
- razvijajo veščine raziskovanja in kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (zbiranja, analize, sinteze, kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij ter dokazov iz zgodovinskih virov), se zavedajo relativnosti informacij ter oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, argumente in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov,
- razvijajo digitalno, državljansko in podjetnostno kompetenco,
- razvijajo sposobnost različnih oblik komuniciranja in sodelovanja (pisno, ustno, debatne tehnike, z uporabo IKT; sodelovalno učenje, izkustveno učenje, projektno učno delo).

3 CILJI IN VSEBINE

3.1 Obvezni temi

3.1.1 Gospodarska središča in gospodarsko povezovanje sveta v različnih zgodovinskih obdobjih

Cilji teme

Dijaki:

- s konkretnimi primeri opišejo gospodarska središča v različnih zgodovinskih obdobjih,
- s konkretnimi primeri opišejo gospodarsko povezovanje v različnih zgodovinskih obdobjih,
- primerjajo različne gospodarske povezave glede na prostor in vrste izmenjanega blaga,
- s konkretnimi primeri opišejo oblike gospodarskih združenj v zgodovini,
- razložijo značilnosti in pomen nastajanja monopolov,
- razložijo značilnosti in pomen mednarodnih povezav v sodobni zgodovini,
- razložijo procesa »evropeizacije« in »amerikanizacije« sveta, vzpon azijskih gospodarskih središč (procesi globalizacije),
- na konkretnih primerih ponazorijo pozitivne in negativne medsebojne vplive med državami, regijami in celinami,
- konkretne primere iz zgodovine povežejo z ekonomskimi koncepti in teorijami,
- pojasnijo zgodovinske okoliščine, v katerih so bile oblikovane različne ekonomske teorije in koncepti,
- umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese, ki se navezujejo na temo, v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo zgodovinskih časovnih trakov oz. e-časovnih trakov, ki jih izdelajo sami,
- razvijajo veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, argumente, interpretacije),
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije,
- razvijajo socialne veščine pri različnih oblikah sodelovalnega učenja.

Vsebine

1. Gospodarska središča in gospodarsko povezovanje v starem veku (z izbranim primerom povezovanja kot študijskim primerom, npr. jantarjeva pot)
2. Gospodarska središča, gospodarsko povezovanje in gospodarska združenja v srednjem veku (z izbranim primerom povezovanja kot študijskim primerom, npr. svilna ali dišavna pot)
3. Gospodarska središča, gospodarsko povezovanje in gospodarska združenja ob začetku kapitalistične proizvodnje (z izbranim primerom povezovanja kot

študijskim primerom, npr. ene od evropskih držav, ki so »odkrivale« nove poti v Indijo, deželo začimb)

4. Gospodarska središča, gospodarsko povezovanje in gospodarska združenja v času moderne industrijske dobe
5. Svetovno gospodarsko povezovanje in sodelovanje v 20. in 21. stoletju
6. Evropska unija in evropsko gospodarsko povezovanje
7. Gospodarsko povezovanje in sodelovanje v 21. stoletju – perspektive (s študijskim primerom, npr. Svetovna trgovinska organizacija, G-7)
8. Zgodovinske okoliščine nastanka ekonomskih konceptov in teorij

Ključni koncepti

Gospodarsko središče, gospodarsko združenje, mednarodne povezave, trgovina, teorija prostega trga, utilitarizem, monopoli, protekcionizem, evropeizacija, amerikanizacija, globalizacija, Evropska gospodarska skupnost, Evropska unija.

3.1.2 Razvoj denarništva in bančništva

Cilji teme

Dijaki:

- pojasnijo pojav denarja ter navedejo različne oblike in funkcije denarja,
- razložijo vzroke in pogoje za začetek denarnega poslovanja ter opišejo razvoj denarnega sistema,
- na konkretnih primerih ponazorijo denar kot izraz gospodarske in kulturne zgodovine,
- na primeru ocenijo posledice gospodarsko-finančne krize na politično dogajanje,
- opredelijo odnos do denarja v različnih zgodovinskih obdobjih (študijski primer posameznega obdobja),
- preiščejo razvoj bank, delniških družb, vzajemnih skladov, borz in nastajanje finančnega kapitala,
- umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese v povezavi z razvojem denarja in bančništva v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo zgodovinskih trakov ali e-časovnih trakov, ki jih izdelajo sami,
- razvijajo veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, argumente, interpretacije),
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije,
- razvijajo socialne veščine pri različnih oblikah sodelovalnega učenja.

Vsebine

1. Denar skozi zgodovinska obdobja
2. Prvi denarni sistemi
3. Razvoj bančništva

4. Zgodovina borz
5. Ustanovitev delniških družb in delovanje finančnega trga v moderni zgodovini
6. Zadolženost v sodobnem svetu
7. Denarništvo in bančništvo na Slovenskem

Ključni koncepti

Denar, kapital, elektronske valute, banke, delniške družbe, borze, finančni kapital, finančni trg, zadolženost, finančna kriza.

3.2 Izbirni temi

3.2.1 Od nabiralništva in lova do sodobne kmetijske dejavnosti

Cilji teme

Dijaki:

- *razložijo značilnosti nabiralniško-lovskega načina življenja,*
- *opišejo poljedelsko tehniko in načine obdelave zemlje v različnih obdobjih starega veka,*
- *analizirajo širjenje obdelovalnih površin in ugotovijo ter presodijo spremembe v poljedelski tehniki v srednjem veku,*
- *pojasnijo značilnosti fiziokratizma,*
- *preiščejo in ovrednotijo posledice industrijske revolucije za kmetijstvo,*
- *umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese, povezane s temo, v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo zgodovinskih trakov ali e-časovnih trakov, ki jih izdelajo sami,*
- *razvijajo veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, argumente, interpretacije),*
- *razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije,*
- *razvijajo socialne veščine pri različnih oblikah sodelovalnega učenja.*

Vsebine

1. Nabiralništvo in lov
2. Poljedelske tehnike v srednjem veku
3. Kmetijstvo v srednjem veku
4. Fiziokratizem in napredek kmetijstva
5. Modernizacija kmetijstva in industrijska revolucija
6. Okoljski vidiki sodobnega kmetijstva

Ključni koncepti

Nabiralništvo, lov, družbena delitev dela, neolitska revolucija, kolonizacija, fiziokratizem, modernizacija kmetijstva.

3.2.2 Od prvih orodnih strojev do industrijske revolucije

Cilji teme

Dijaki:

- *preiščejo ter pojasnijo pogoje in vzroke za začetek industrijske revolucije,*
- *izdelajo kronološko tabelo novih izumov in tehničnih izboljšav v času znanstveno-tehnične revolucije in industrijske revolucije,*
- *pojasnijo razvoj prometnih in komunikacijskih sredstev,*
- *preiščejo odločujoč vpliv razvoja znanosti na razvoj industrije in tehnike ter gospodarski razvoj nasploh,*
- *navedejo in opišejo gospodarske krize,*
- *analizirajo in predstavijo spreminjanje strukture prebivalstva pod vplivom industrializacije,*
- *sklepajo o problemu naravnih virov ter pomenu pravilnega gospodarjenja z njimi (okoljski problemi, trajnostni razvoj),*
- *umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese, povezane s temo, v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo zgodovinskih trakov ali e-časovnih trakov, ki jih izdelajo sami,*
- *razvijajo veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikujejo samostojne sklepe, mnenja in argumente, interpretacije),*
- *razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije,*
- *razvijajo socialne veščine pri različnih oblikah sodelovalnega učenja,*
- *razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjenosti kulturne dediščine ter do okolja.*

Vsebine

1. *Znanstveno-tehnična revolucija*
2. *Agrarna revolucija*
3. *Industrijska revolucija in širjenje procesa industrializacije (od prve do četrte industrijske revolucije)*
4. *Vpliv industrializacije na prebivalstvo in način življenja (urbanizacija, migracije, vpeljava tehnoloških novosti, dosežkov znanosti in izumov v vsakdanje življenje (promet, elektrifikacija, medicina, kmetijstvo, mestna infrastruktura, prehrana idr.))*
5. *Gospodarske krize in njihove posledice*
6. *Primerjava gospodarskih sistemov 20. stoletja*
7. *Sodobni družbeni in okoljski problemi industrijske družbe (trajnostni razvoj)*

Ključni koncepti

Znanstveno-tehniška revolucija, agrarna revolucija, industrijska revolucija, razvoj znanosti, gospodarska kriza, okoljski problemi, podnebne spremembe, trajnostni razvoj.

3.3 Projektno učno delo

Cilji teme

Dijaki:

- se naučijo načrtovati, izvesti, predstaviti in ovrednotiti projektno učno delo (faze projektnega učnega dela: iniciativa, načrtovanje, izvedba, interpretacija, predstavitev izdelka projekta),
- razvijajo socialne veščine pri timskem delu in sodelovalnem učenju,
- razvijajo podjetnostno kompetenco (priložnosti, ustvarjalnost, vizija, vrednotenje idej, etično in trajnostno razmišljanje, motivacija in vztrajnost, viri, finančna in ekonomska pismenost, iniciativa, načrtovanje in vodenje, timsko delo, izkustveno učenje),
- razvijajo veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikujejo samostojne sklepe, mnenja in argumente, interpretacije),
- z medpredmetnim povezovanjem poglobijo, nadgradijo in povežejo znanje ekonomske zgodovine z drugimi predmeti.

Vsebine

Za projektno učno delo lahko izberemo glede na zanimanje dijakov ter po strokovni presoji učitelja katero koli učno vsebino ali več vsebin iz obveznih in izbirnih širših tem učnega načrta za ekonomsko zgodovino ter z medpredmetnimi povezavami z drugimi predmeti, kot so ekonomija, podjetništvo, geografija, ekonomska geografija, sociologija, informatika idr.

Izhajamo tudi iz primerov zgodovinskega razvoja na slovenskem etničnem prostoru.

Ključni koncepti

Podjetnostna kompetenca, digitalna kompetenca, kritično mišljenje, delo z zgodovinskimi viri, timsko delo, sodelovalno učenje.

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI

4.1 Obvezni temi

4.1.1 Gospodarska središča in gospodarsko povezovanje sveta v različnih zgodovinskih obdobjih

Dijak:

- pojasni značilnosti najbolj izpostavljenih gospodarskih središč v posameznih zgodovinskih obdobjih,
- pojasni pomen gospodarskega povezovanja v posameznih zgodovinskih obdobjih,
- ponazori pozitivne in negativne prispevke gospodarskih združenj k razvoju gospodarstva,
- sklepa o pozitivnih in negativnih medsebojnih gospodarskih vplivih med državami, regijami in celinami,
- pojasni pomen mednarodnih povezav v sodobni zgodovini,
- primerja cilje in rezultate mednarodnih povezav v 20. in 21. stoletju,
- pojasni temeljne koncepte in ekonomske teorije ter jih umesti v ustrezen zgodovinski kontekst,
- pojasni pomen delovanja Evropske unije za evropsko gospodarstvo ter njen položaj v svetu.

4.1.2 Razvoj denarništva in bančništva

Dijak:

- pojasni pojav denarja in njegove različne oblike ter funkcije,
- utemelji odnos do denarja v različnih zgodovinskih obdobjih,
- opiše razvoj bank, delniških družb, vzajemnih skladov, borz in finančnega kapitala,
- sklepa o vzrokih za zadolženost v sodobnem svetu.

4.2 Izbirni temi

4.2.1 Od nabiralništva in lova do sodobne kmetijske dejavnosti

Dijak:

- *pojasni značilnosti nabiralniško-lovskega načina življenja,*
- *razloži pojem neolitska revolucija,*
- *primerja poljedelsko tehniko in načine obdelave zemlje v različnih obdobjih starega veka,*
- *opíše pomen zemlje v srednjem veku,*
- *oceni posledice širjenja obdelovalnih površin v srednjem veku za gospodarski napredek,*
- *pojasni cilje in rezultate fiziokratizma,*
- *pojasni novosti, ki jih je v kmetijstvo prinesla industrijska revolucija,*
- *oceni možnosti in izzive sodobnega kmetijstva.*

4.2.2 Od prvih orodnih strojev do industrijske revolucije

Dijak:

- *oceni posamezne pogoje za začetek industrijske revolucije (znanstveno-tehnična revolucija),*
- *pojasni značilnosti agrarne revolucije,*
- *utemelji vpliv in pomen strojne proizvodnje za gospodarski napredek,*
- *predstavi razloge za počasno širjenje industrializacije,*
- *oceni pomen prometnih in komunikacijskih sredstev za vse večjo povezanost sveta,*
- *oceni pomen znanosti in tehnike za industrijski razvoj v sodobnem svetu,*
- *sklepa o spremenjenem odnosu do znanja v 19., 20. in 21. stoletju,*
- *pojasni razloge za pojav gospodarskih in finančnih kriz in njihov različen vpliv v posameznih zgodovinskih obdobjih,*
- *predstavi novo podobo podeželja in mest ter način življenja,*
- *analizira ekološke probleme sodobne družbe v zvezi s kmetijstvom in predlaga načine njihove reševanja.*

4.3 Projektno učno delo

Dijak:

- dokaže, da zna načrtovati, izvesti, predstaviti in ovrednotiti projektno učno delo,
- izkaže socialne veščine pri timskem delu in sodelovalnem učenju,
- na konkretnem izdelku kot rezultatu projektne učnega dela dokaže obvladovanje podjetnostne in digitalne kompetence,
- izkaže veščine kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri (veščine zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature, oblikovanje samostojnih sklepov, mnenj in argumentov, interpretacij).

4.4 Pričakovani dosežki, ki se nanašajo na veščine

Dijak:

- se zna orientirati v zgodovinskem času in prostoru,
- izkaže kritično mišljenje pri delu z zgodovinskimi viri (zna zbrati in izbrati uporabne informacije, podatke in dokaze iz različnih medijev ter kritično presoditi njihovo verodostojnost, oblikuje svoje sklepe, mnenja, argumente in interpretacije, ki so podprti z verodostojnimi informacijami in dokazi),
- zna kritično analizirati različne poglede in interpretacije o zgodovinskih dogodkih, pojavih in procesih,
- se zna učinkovito izražati na različne načine in primerno različnim okoliščinam (ustno, pisno, z uporabo IKT ipd.).

4.5 Pričakovani dosežki na področju razvijanja odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč

Dijak:

- izkaže pozitiven odnos do varovanja slovenske, evropske in svetovne kulturne in dediščine,
- izkaže odgovoren odnos do varovanja okolja,
- oblikuje poglede na svet, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic, enakosti, demokracije ter odgovornega in kritičnega državljanstva,
- izkaže sposobnost razumevanja in spoštovanja različnih ver, kultur in skupnosti ob medsebojnem vzajemnem spoštovanju človekovih pravic,
- pozna pomen medkulturnega dialoga in strpnosti ter premagovanja predsodkov in stereotipov,
- izkaže odprtost do novih idej, raznolikosti in večkulturnosti,
- izkaže dovzetnost za različne poglede in interpretacije ter razume, zakaj se pojavljajo,
- izkaže kulturo dialoga, spoštovanja drugačnih mnenj in stališč,
- zna argumentirano zagovarjati svoje poglede in stališča.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Medpredmetno povezovanje lahko poteka zlasti z zgodovino, ekonomijo, podjetništvom, geografijo, ekonomsko geografijo, sociologijo, informatiko, knjižnično informacijskim znanjem in drugimi predmeti.

Povezovanje je možno prek učnih ciljev – deklarativnih (vsebine), procesnih (veščine), odnosnih (vrednote) –, didaktičnih pristopov, učnih strategij in konceptov.

Možne oblike medpredmetnega povezovanja prek veščin in kompetenc so: spodbujanje veščin kritičnega mišljenja pri delu z viri, veščine sodelovanja in komuniciranja, veščine znanstvenega raziskovanja, digitalne, podjetnostne in državljanske kompetence idr.

Možne oblike povezovanja prek didaktičnih in učnih strategij so: projektno učno delo, sodelovalno učenje, učenje z raziskovanjem, terensko delo, ekskurzije idr.

Možne oblike povezovanja prek konceptov so navedene pri posameznih obveznih in izbirnih temah. Drugi koncepti, ki jih razvijamo pri pouku ekonomske zgodovine, so še:

- koncepti za globlje razumevanje, kot so vzroki in posledice, dejstva in mnenja, spremembe in kontinuiteta, podobnosti in razlike;
- koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede, kot so kronologija, dokazi iz zgodovinskih virov, interpretacija, multiperspektivizem.

Navajamo nekaj primerov možnega sodelovanja s posameznimi predmeti prek izbranih tematskih/učnih sklopov.

Ekonomija: svetovno gospodarstvo, temelji makroekonomije, denar idr.

Geografija in ekonomska geografija: migracije, vpliv lege in naravnih virov na gospodarski razvoj, okoljska problematika, trajnostni razvoj, globalizacijski procesi idr.

Sociologija: posameznik in družba, družbene različnosti in neenakosti, izzivi sodobnega sveta idr.

Jeziki: razvijanje pismenosti s spodbujanjem kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri, veščine komuniciranja idr.

Informatika: kritična in odgovorna uporaba digitalnih tehnologij pri učenju, računalniško mišljenje za motivacijo dela z viri, uporaba e-gradiv in e-storitev, varnost na spletu, avtorske pravice idr.

Knjižnično informacijsko znanje: Dijaki uporabljajo knjižnico in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo ter zanje najustreznejši način sprejemanja sporočil, uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Ekonomska zgodovina je izbirni predmet, ki ga lahko izberejo dijaki tretjega ali četrtega letnika v obsegu 35 ur. Izbirni predmet priporočamo tudi dijakom, ki so izbrali zgodovino za splošno maturo.

Učni načrt je zasnovan tematsko. Dve širši temi sta obvezni, dve pa izbirni, obvezno je projektno učno delo. Izmed izbirnih tem učitelji glede na zanimanje dijakov, strokovno presojo in pogoje pouka izberejo eno.

Učne vsebine predmeta ekonomska zgodovina omogočajo poglobljanje in nadgradnjo znanja zgodovine ter povezovanja znanja različnih predmetov, predvsem ekonomije, podjetništva, ekonomske geografije, geografije, sociologije, informatike idr.

Znanje ekonomske zgodovine dijakom omogoča razumevanje zgodovinskega konteksta in izkušnjo, ki sta pomembna za razumevanje aktualnih ekonomskih dogajanj in procesov, kot bodočim ekonomistom pa jim bosta koristila tudi pri sprejemanju ustreznih in pravočasnih odločitev. Ekonomska zgodovina omogoča neprecenljiv vpogled v izzive današnjega sveta, kot so npr. povezava tehnološkega in znanstvenega razvoja z delovanjem gospodarstva, primerjava ekonomskih teorij iz preteklosti s sodobnimi, finančno-gospodarske krize, trgovinska vojna, migracije, podnebne spremembe, politična negotovost idr., saj so se gospodarske krize zgodile že prej, denimo najbolj znana velika gospodarska kriza leta 1929 ali še starejša kriza, ki jo je povzročil zlom borze leta 1873. Kriza agrarnega sektorja je potekala skoraj vse 19. in dobesedno 20. stoletja. Poskusi državnega reguliranja trgovine in proizvodnje so npr. znani iz časov merkantilizma. Migracije so potekale v vsej človeški zgodovini, prav tako so podnebne spremembe vplivale na zgodovinski in gospodarski razvoj že večkrat v zgodovini, denimo izbruh indonezijskega vulkana Tambora leta 1815, ki je vplival na svetovno podnebje in posledično na gospodarski, družbeni in politični razvoj ter lakoto v Evropi, saj zaradi nižjih temperatur kmetijstvo ni uspelo pridelati dovolj hrane. Učenje o številnih zgodovinskih izkušnjah s področja gospodarske zgodovine lahko spodbuja motivacijo za učenje o sodobnih ekonomskih procesih ter omogoča empirično-vzročno razlago in argumentacijo v ekonomski teoriji. Zavedanje, da se lahko obdobje gospodarske rasti in blaginje prekine s krizo in negotovostjo, kar se je v zgodovini že večkrat zgodilo, pa omogoča pravočasno ukrepanje in sprejemanje ustreznih politik za reševanje krize ter kritičen odnos do družbeno neodgovornih ravnanj (pomen državljskih kompetenc). Pri pouku se izpostavi, da so ekonomija, njene teorije in koncepti rezultat določenega zgodovinskega obdobja in njegovih značilnosti.

Predvidena je uporaba različnih sodobnih didaktičnih strategij, ki omogočajo aktivnejše načine učenja. Učitelji naj pouk načrtujejo tako, da se bosta povečali aktivna vloga dijakov in mentorska vloga profesorja (profesor načrtovalec, opazovalec, usmerjevalec). Pri tem sta v ospredju razvijanje in spodbujanje veščin kritičnega mišljenja pri delu z različnimi zgodovinskimi viri, ki omogočajo tudi nadgradnjo z učenjem z raziskovanjem. Prav tako je pomembno razvijanje in spodbujanje sodelovanja in komuniciranja ter digitalnih in drugih veščin.

Pomembna strategija učenja je projektno učno delo. Prednosti projektne učnega dela so:

- navajanje dijakov na samostojno in sodelovalno učenje; učitelj dijake podpira kot mentor, spodbujevalec in usmerjevalec učnega procesa; z medpredmetnimi povezavami priporočamo tudi timsko delo učiteljev različnih predmetov;
- sodelovalno učenje, ki omogoča razvijanje socialnih veščin (prizadevanje za skupni cilj, prevzemanje različnih vlog, strpnost – upoštevanje različnih mnenj, reševanje možnih konfliktov idr.);
- avtentično učenje, ki omogoča konstruiranje znanja in veščin, oblikovanje »velike slike«, pri kateri so v ospredju koncepti, principi, ideje in strategije ter prenos znanja v resnične življenjske okoliščine;
- vključuje elemente učenja z raziskovanjem (opredelitev problema in raziskovalnega vprašanja, zbiranje in izbiranje ter vrednotenje informacij in njihova interpretacija);
- izkustveno učenje (izgradnja znanja z lastno miselno aktivnostjo ob predpostavki, da se znanja ne da v gotovi obliki ne posredovati in ne sprejeti); zato je pomembno povezati konkretno izkušnjo oz. subjektivno doživljanje, razmišljujoče opazovanje (percepcijo), spoznavanje (kognicijo) in ravnanje (akcijo);
- povezovanje znanja različnih predmetov in ustvarjanje »velike slike« pri medpredmetnem povezovanju.²

Pri projektne učnem delu lahko poglobljeno razvijamo in spodbujamo podjetnostno kompetenco (EntreComp, 2016), ki obsega tri glavna področja:

- področje *Ideje in priložnosti*, ki vključuje kompetence, kot so: opaziti priložnosti, ustvarjalnost, vizija, vrednotenje idej, etično in trajnostno razmišljanje;
- področje *Viri*, ki obsega kompetence: samozavedanje in samoučinkovitost, motivacija in vztrajnost, aktiviranje virov (človeški, materialni, nematerialni, digitalni), finančna in ekonomska pismenost, aktiviranje drugih;
- področje *Ukrepanje*, ki obsega kompetence: prevzemanje iniciative, načrtovanje in vodenje, spoprijemanje z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem, delo z drugimi, učenje z izkušnjami.

Značilnosti projektne učna dela so: tematsko-problemski in interdisciplinarni pristop; tematika je konkretno oz. neposredno navezana na življenjske okoliščine – avtentično učenje; ciljna usmerjenost in načrtovanje številnih dejavnosti za učence; upoštevanje potreb, interesov in sposobnosti učencev; kooperativnost (sodelovalno učenje); odprtost; poudarek na izkustvenem učenju in poudarek na učenju kot procesu.

² Novak, H. idr. (1990). *Projektno učno delo. Drugačna pot do znanja*. Ljubljana: DZS.

Novak, H. idr. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.

Projektno učno delo obsega pet faz.

- Inicijativa (pripravljalna faza), pri kateri zbiramo pobude, ideje o tematikah, upoštevamo interese, želje, pričakovanja, potrebe, ki jih bodo preučili v projektne delu.
- Načrtovanje projekta (»od ideje do izdelka«), ko opredelimo problem oz. raziskovalno vprašanje glede na temo (idejo), opredelimo cilje projekta, aktivnosti, strategije (metodologija) in vire za doseganje ciljev, rezultate in končni izdelek ter način predstavitve in vrednotenja. Opredelimo tudi čas trajanja in pravila dela v projektu, članom projektne skupine razdelimo naloge. Vse sestavine morajo biti natančno utemeljene.
- Izvedba, pri kateri člani projektne skupine čim natančneje izvedejo svoje naloge. Delo lahko poteka individualno, v parih, v manjših ali večjih skupinah. Izvajamo lahko delavnice, terensko delo, muzejsko, arhivsko ali galerijsko delo, ekskurzijo idr. V tej fazi lahko izvedemo tudi eno ali več vmesnih usmerjevalnih in usklajevalnih medetap, v katerih rešujemo morebitne konflikte in dodatno načrtujemo delo.
- Interpretacija – ugotovitve, sklepi in priprava izdelka projekta.
- Predstavitve izdelka projekta, s katerim smo dosegli cilj. Analiziramo in vrednotimo izdelek. Opravimo refleksijo in vrednotenje dela v projektu, izkušenj, problemov in vtisov. Opredelimo lahko ideje za nadaljevanje projekta ali za nov projekt.³

Veščine kritičnega mišljenja razvijamo in spodbujamo pri delu z različnimi zgodovinskimi viri, zlasti s primarnimi. Gre za veščine, kot so iskanje in vrednotenje virov, ločevanje dejstev od sklepov, mnenj in razlag, večperspektivni pristop, sklepanje, argumentiranje, interpretiranje, vrednotenje in odločanje. Primarni viri so: pisma, dnevniki, spomini, časopisi, avtobiografije, govori, zakoni, znanstvena odkritja, vladni dokumenti. V to skupino spadajo tudi posneti intervjuji, filmi, videoposnetki, fotografije, razglednice, zemljevidi in materialni viri (industrijsko-tehniška dediščina, pohištvo, orodje, orožje, hiše idr.). Pri pouku ekonomske zgodovine so izjemno pomembni ohranjene biografije ali avtobiografije in drugi zapisi o pomembnih slovenskih trgovcih, podjetnikih, bančnikih in izumiteljih (npr. tržaški rodbini Kalister in Gorup, Peter Kozina (ustanovitelj tovarne čevljev Peko), Peter Kozler (ustanovitelj pivovarne, danes znane pod imenom Union), rodbini Sirc iz Kranja in Hutter iz Maribora ter številni drugi primeri).

Uporabni so tudi sekundarni viri o neki temi ali v podporo trditvam, ki so napisani na temelju primarnih. Sem spadajo strokovne in znanstvene monografije, članki, razprave, raziskave, učbeniki, poljudne zgodovinske knjige in revije, biografije idr.

³ Novak, H. idr. (1990). *Projektno učno delo. Drugačna pot do znanja*. Ljubljana: DZS.

Novak, H. idr. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.

Različna učna gradiva pripravljamo in predstavljamo tudi z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije. Učna gradiva tako lahko pripravimo s pomočjo uporabe različnih zgodovinskih spletnih strani, pouk lahko poteka v spletnih učilnicah, pri preverjanju in ocenjevanju znanja lahko uporabljamo elektronski listovnik, izvajamo izobraževanje na daljavo s pomočjo portala Jazon (<http://zgodovina-jazon.splet.arnes.si/>) ipd.

Dijaki naj se pri urah, pri katerih uporabljajo multimedijско tehnologijo, razdelijo v skupine po 16.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Znanje preverjamo in ocenjujemo v skladu z veljavnim pravilnikom o ocenjevanju znanja v srednjih šolah. Pri pouku ekonomske zgodovine znanje preverjamo **ustno in pisno**; preverjamo in ocenjujemo zlasti različne **izdelke** dijakov, ki so rezultat projektnega učnega dela.

Pri pouku zgodovine v gimnaziji **enakovredno** preverjamo in ocenjujemo vsebinsko znanje ter obvladovanje veščin dela z zgodovinskimi viri v razmerju 50 odstotkov vsebinskega znanja : 50 odstotkov procesnega znanja (veščine dela z zgodovinskimi viri in druge veščine).

Področja preverjanja in ocenjevanja znanja z opisom pričakovanih rezultatov znanja

Znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov, odnosov, konceptov

Dijaki:

- izkažejo znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- uporabljajo ustrezne in pomembne podatke in dejstva ter dokaze,
- obvladajo uporabo zgodovinske terminologije in termine uporabljajo za prikaz razumevanja zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- sklepajo o zgodovinskih vzrokih, povodih in posledicah, razlagajo in utemeljujejo njihov pomen za zgodovino ter jih ločujejo med sabo,
- izkažejo razumevanje konceptov, jih znajo uporabiti v različnih zgodovinskih kontekstih, jih umestijo v ustrezen zgodovinski čas in kritično presojujejo njihov pomen in omejitve z vidika zgodovinskega časa,
- sklepajo o spreminjanju zgodovinskega prostora skozi čas ter presojujejo o medsebojnem vplivu naravnega in geografskega okolja na zgodovinski razvoj in zgodovinskega razvoja na okolje.

Analiza, sinteza, interpretacija, argumentacija in vrednotenje zgodovinskih virov

Dijaki:

- zbirajo, izbirajo, analizirajo in kritično presojujejo verodostojne in uporabne podatke, dejstva, dokaze iz različnih ali multiperspektivnih zgodovinskih virov,
- ločujejo bistvene podatke od nebistvenih,
- na temelju izbranih podatkov, dejstev, dokazov oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, stališča in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, problemov, odnosov,
- sklepe, mnenja, stališča in interpretacije predstavljajo na različne načine (ustno, pisno, s plakati, referati, eseji, z IKT ipd.).

Izdelovanje, pisanje in predstavljanje projektov z različnimi izdelki

Dijaki:

- rezultat projektne učnega dela je ustrezen izdelek in projektno poročilo,
- izbrani zgodovinski viri in literatura ustrezajo izbrani temi projekta oz. izdelkom kot rezultatu projektne učnega dela,
- uporabljeni zgodovinski viri in literatura so ustrezno citirani oz. navedeni v opombah ali v seznamu bibliografije v okviru projektne poročila in ustreznega izdelka,
- projekt z različnimi izdelki je ustrezno predstavljen z uporabo IKT, plakatov ipd.

Na temelju opredeljenih področij preverjanja in ocenjevanja znanja ter opisa pričakovanih rezultatov si lahko učitelji samostojno pripravijo kriterije ali opisne kriterije za preverjanje in ocenjevanje znanja po posameznih temah oziroma za posamezne izdelke kot rezultat projektne učnega dela dijakov.

Znanje lahko preverjamo in ocenjujemo tudi z **različnimi drugimi oblikami**, kot so npr. portoflio (eListovnik) s formativnim spremljanjem, različni debatni formati, avtentične naloge idr.

8 ZNANJA IZVAJALCEV

Predmet lahko poučujejo učitelji, ki imajo znanja s področja visokošolskega izobraževanja zgodovine.